

N:o 109.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om uteslutande tills vidare af rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden och lag angående marks afstående för nomadlapparnas behof vid afvittring ofvan odlingsgränsen; gifven Stockholms slott den 17 mars 1909.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o lag om uteslutande tills vidare af rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden; samt

2:o lag angående marks afstående för nomadlapparnas behof vid afvittring ofvan odlingsgränsen.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.*Albert Petersson.*

Förslag

till

Lag

om uteslutande tills vidare af rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden.

Härigenom förordnas som följer:

Inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Konungens befallningshafvande ännu icke meddelat afvittringsutslag, skall, jämväl sedan afvittring blifvit fastställd, rätten att erhålla laga skifte vara utesluten, intill dess annorledes förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1909.

Fö r s l a g

till

L a g

*angående marks afstående för nomadlapparnas behof vid afvittring
ofvan odlingsgränsen.*

Härigenom förordnas som följer:

Där vid afvittring ofvan odlingsgränsen inom de områden af Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, beträffande hvilka Konungens befallningshafvande ännu icke meddelat afvittringsutslag, finnes nödigt att för tillgodoseende af nomadlapparnas behof af renbete, renskiljningsplats eller flyttningsväg för renarna taga i anspråk till hemman eller nybygge hörande mark, vare ägaren eller åbon pliktig afstå hvad för ändamålet erfordras mot erhållande af annat, kronan tillhörigt område inom afvittringslaget. Jordbytet verkställles efter måttet af höafkastningen, beräknad enligt skattläggningssmetoden, eller, där med hänsyn till markens värde större noggrannhet finnes nödig, efter grade-ring jämlikt skiftesstadgans föreskrifter, och vare ägaren eller åbon berättigad att af statsmedel undfå ersättning såväl för odling som för utflyttning, där sådant af jordbytet föranledes; skolande vid ersättningens beräknande skiftesstadgans föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1909.

Transsumt af protokoll öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts högsta domstol torsdagen den 19 november 1908.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden RAMSTEDT,
WESTRING,
SUNDBERG,
BERGMAN.

Sedan jämlikt högsta domstolens beslut den 26 maj 1908 handlingarna rörande till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlämnade förslag till lag om uteslutande tills vidare af skiftesvitsord inom vissa områden, lag angående utflyttningar och ägoutbyten i vissa fall vid afvittring ofvan odlingsgränsen, lag angående husbehofsskogar inom vissa områden och lag om ändrad lydelse af 2 § i lagen den 24 juli 1903 angående skyddsskogar cirkulerat mellan högsta domstolens ofvanbemälde ledamöter, hvilka jämte justitierådet Wijkander, som numera erhållit afsked från justitierådsämbetet, öfvervarit föredragningen af förslagen, företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande förslagen bilagda detta protokoll.

Förslag till lag om uteslutande tills vidare af skiftesvitsord inom vissa områden.

Justitierådet *Bergman*, med hvilken justitieråden *Ramstedt* och *Westring* instämde, yttrade:

Enligt hvad motiveringen gifver vid handen, lärer meningen med förevarande stadgande vara, att möjligheten att erhålla laga skifte å

mark inom ifrågavarande områden skall, i afbidan på tillkomsten af nya bestämmelser om verkställighet af laga skifte därstädes, vara helt och hållet utesluten. Med afseende å den betydelse, hvori uttrycket skiftesvitsord i skiftesstadgan användes, synes emellertid det föreslagna stadgandet icke komma att innefatta hinder för laga skifte, därest alla delägarna i skifteslaget äro ense därom. Till stadgandets förtydligande hemställas därför om någon jämkning i affattningen.

Justitierådet *Sundberg* anförde:

Jag anser förslaget enligt dess ordalydelse innehålla, att en eller flera delägare i ett skifteslag icke må kunna framtvinga laga skifte mot öfriga delägares bestridande, hvaremot laga skifte ej förbjudits för det fall, att alla, hvilkas rätt är af frågan beroende, om laga skiftets företagande åsämjas. Med erinran härom och då någon inskränkning i rätten att erhålla laga skifte icke synes mig vara erforderlig för sistnämnda fall, lämnar jag förslaget utan anmärkning.

Förslag till lag angående utflyttningar och ägoutbyten i vissa fall vid afvittring ofvan odlingsgränsen.

Högsta domstolen yttrade:

Uti detta lagförslag stadgas skyldighet att för tillgodoseende af vissa nomadlapparnas intressen vid afvittringen afstå ett hemmans eller nybygges område i dess helhet eller till viss del mot vederlag af annan, kronan tillhörig mark samt ersättning af statsmedel för vissa af detta utbyte orsakade kostnader. Förslaget torde närmast gifva anledning till det antagandet, att första punkten afser det fall, att ett hemmans eller nybygges område i dess helhet behöfver tagas i anspråk för angifna ändamålet, och andra punkten det fall, att endast en del af sådant område erfordras. Någon principiell skillnad mellan de båda fallen förefinnes dock icke, ty i båda fallen föreligger ett slags expropriation, närmast motsvarande det afstående af jord, som föreskrifves i 33 § af lagen om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige den 1 juli 1898, ehuru i föreliggande fall vederlaget för den afstådda jorden utgöres icke af penningar utan af annan jord. De i förslaget använda benämningarna flyttning och ägoutbyte torde jämväl vara mindre lämpliga. Särskildt måste det anses olämpligt att såsom ägoutbyte beteckna en åtgärd, som är af väsentligen annan innebörd än den, som enligt gällande skiftesstadga innefattas under benämningen ägoutbyte.

Att den mark, som lämnas såsom vederlag, skall ligga inom afvittringslaget, är icke i förslaget utsagdt, men torde vara uppenbart.

Mot förslaget kan vidare anmärkas, att detsamma saknar bestämmelse om, efter hvilka grunder omfattningen af den mark, som skall lämnas såsom vederlag, skall beräknas. Då det är fråga om en åtgärd vid afvittringen, torde det få antagas vara meningen, att ifrågakomna utbyte af jord skall verkställas efter enahanda grunder, som enligt 20 § i 1873 års afvittringsstadga gälla för däri afsedda ägoutbyten, d. v. s. efter måttet af höafkastningen, beräknad enligt skattläggningsmetoden, eller ock, där med hänsyn till markens värde större noggrannhet finnes nödig, efter gradering, verkställd enligt föreskrifterna i gällande skiftesstadga. Vare sig nu meningen är, att dessa eller andra grunder skola i föreliggande fall tillämpas, så är sättet för vederlagsjordens beräkning en grundsats af den betydelse, att en blifvande lagstiftning i ämnet icke bör sakna bestämmelse härom.

I anledning af hvad sålunda anförts hemställes, att förslaget måtte så omredigeras, att däri först stadgas, att, därest vid afvittringen inom ifrågavarande områden det för tillgodoseende af nomadlapparnas behof af renbete, renskiljningsplats eller flyttningsväg för renarna anses nödigt att taga i anspråk mark, hörande till hemman eller nybygge, ägaren eller åbon skall vara skyldig afstå hvad för ändamålet erfordras mot erhållande af annat, kronan tillhörigt jordområde inom afvittringslaget, som efter uppskattning i värde motsvarar den afstådda marken, därvid de grunder, efter hvilka uppskattningen skall äga rum, tillika angifvas, samt att därefter föreskrifves, att i nämnda fall ägaren eller åbon är berättigad att af statsmedel undfå ersättning såväl för odling som för utflyttningskostnad, därest sådant af jordbytet föranledes, och att vid beräklandet af sådan ersättning skiftesstadgans föreskrifter i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

Varder förslaget i nu angifven riktning omarbetadt, bör naturligtvis rubriken erhålla en härmed öfverensstämmande affattning.

Ur protokollet
Erik Ölander.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet in-
för Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 17 mars 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,

Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
MALM,

Justitieråden:

CLAËSON,
LINDBÄCK.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Albert Petersson erinrade efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, att, sedan inom jordbruksdepartementet i sammanhang med utredning af frågan angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande afvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker utarbetats förslag till lag om uteslutande tills vidare af skiftesvitsord inom vissa områden och till lag angående utflyttningar och ägoutbyten i vissa fall vid afvittring ofvan odlingsgränsen samt högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden den 15 maj 1908

inhämtade utlåtande öfver dessa förslag denna dag blifvit inför Kungl. Maj:t af chefen för jordbruksdepartementet anmaldt, frågan om förslagens framläggande för Riksdagen blifvit till justitiedepartementet öfverlämnad.

Föredragande departementschefen redogjorde härefter för innehållet i högsta domstolens utlåtande öfver berörda förslag samt förmälde, att dessa i anledning af de inom högsta domstolen framställda anmärkningarna undergått omarbetning, hvarvid iakttagits, hvad högsta domstolen eller dess flesta ledamöter hemställt.

Slutligen uppläste departementschefen förslag till lag om utslutande tills vidare af rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden och till lag angående jords afstående för nomadlapparnas behof vid afvittring ofvan odlingsgränsen och hemställde, att desamma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition Riksdagen till antagande föreläggas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle nådig proposition i ämnet, af den lydelse bilagan . . . vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet
Erik Ölander.
